

Lausunto

9.12.2021

VN/24984/2020
VN/24984/2020-TEM-165

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Viite: Liikenne- ja viestintävaliokunnan asiantuntijakuuleminen perjantaina 10.12.2021 - HE 220/2021 vp

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto: HE 220/2021 vp - Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä, että vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettua lakia kokonaisuudistetaan ja kannattaa hallituksen esitystä. Työ- ja elinkeinoministeriö on osallistunut kokonaisuudistuksen valmisteluun. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla on useita liittymäpintoja ehdotettuun sääntelyyn erityisesti teknisen turvallisuuden toimialueella. Lisäksi muun muassa ydinenergia-alan ylin johto ja valvonta kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle (TEM).

VAK tilapäinen säilytys

TEM:n vastuulle kuuluvassa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa (390/2005), jäljempänä *kemikaaliturvallisuuslaki*, säädetään vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista, siirrosta sekä säilytyksestä. Lain tarkoituksena on ehkäistä ja torjua vaarallisten kemikaalien sekä räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista, säilytyksestä ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja. Lakia ei kuitenkaan sovelleta tuotantolaitoksen alueen ulkopuolella tapahtuvaan, VAK-laissa tarkoitettuun kuljetukseen eikä kuljetustapahtumaan suoraan liittyvään tilapäiseen varastointiin (VAK-laissa tarkoitettu tilapäinen säilytys). Kuljetukset on siten rajattu kemikaaliturvallisuuslain soveltamisen ulkopuolelle. Kemikaaliturvallisuuslailla on pantu pääosin täytäntöön EU:n Seveso-direktiivi (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/18/EU vaarallisista aineista aiheutuvien suuronnettomuusvaarojen torjunnasta, ns. Seveso III-direktiivi).

Kuten lakiesityksessä todetaan VAK-lain ja kemikaaliturvallisuuslain rajapinta on tärkeä alue kummankin lain soveltamisen suhteen, erityisesti vaarallisten aineiden kuljetukseen kuuluvan tilapäisen säilytyksen ja kemikaaliturvallisuuslain tarkoittaman varastoinnin määrittämisen osalta. Tämä rajapinta määrittää myös valvontaviranomaisen toimivallan, ja osaltaan korostaa valvontaviranomaisten yhteistyön tärkeyttä kokonaisturvallisuuden varmistamisessa.

TEM:n näkemyksen mukaan nyt valittu sääntelymalli selkeyttää VAK-lain soveltamisalaa tilapäisessä säilytyksessä. Esityksessä laajennetaan, tarkkarajaistetaan ja tiukennetaan VAK tilapäiselle säilytykselle asetettuja vaatimuksia ja kehitetään viranomaisvalvontaa. Useat tilapäistä säilytystä koskevat säännökset uudistettaisiin laissa ja laajennettaisiin koskemaan

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

satamien lisäksi muitakin tilapäisen säilytyksen paikkoja. Esitys olisi muutos nykytilaan. Hallituksen esityksen valmistelussa tärkeänä lähtökohtana on ollut tilapäisen säilytyksen erottaminen kemikaaliturvallisuuslain tarkoittamasta varastoinnista.

Viitaten hallituksen esitykseen TEM pitää tärkeänä, että ehdotetun uuden sääntelyn vaikutuksia ja toimivuutta seurataan erityisesti tilapäisen säilytyksen osalta lain kehittämiseksi ja yhteensovittamiseksi tarvittaessa. Ministeriöiden välistä yhteistyötä ja tehokasta ja toimivaa viranomaisvalvontaa sekä lupa- ja valvontaviranomaisten tiivistä yhteistyötä tarvitaan jatkossa kokonaisturvallisuuden varmistamisessa. Lakiesityksellä on useita rajapintoja eri sääntelyihin. Muun muassa sisäministeriössä parhaillaan valmistelussa olevalla pelastuslain muuttamisesta koskeva esityksellä otettaisiin huomioon tämän hallituksen esityksen vaikutukset pelastuslakiin. Muutos olisi tarkoitus saada voimaan samanaikaisesti esitettävän vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain kanssa. Lisäksi ympäristöministeriössä on valmistelussa maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus. TEM:ssä on lisäksi parhaillaan valmistelussa kemikaaliturvallisuuslain muutostarve, jossa lain soveltamisalaan sisällytettäisiin turvauhkiin varautuminen kansallisista syistä.

Viranomaisvaikutukset - Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulosohejaus

TEM:lle kuuluu Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin yleinen tulosohejaus.

Esityksen mukaan viranomaisvaikutukset kohdistuisivat pääosin Liikenne- ja viestintävirastoon. Liikenne- ja viestintäviraston valvontatehtävät lisääntyisivät esityksen mukaan merkittävästi. Esityksen mukaan lainsäädännöllä olisi myös vähäisempiä vaikutuksia muihin valvoviin viranomaisiin.

TEM pitää tärkeänä, että viranomaistehtäviin varmistetaan riittävät resurssit ja esitettyjä resursseja tarpeellisena. TEM kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä ei ole tarkemmin arvioitu Tukesin tehtävien laajenemisesta aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia. Tulosohejauksen näkökulmasta ministeriö on johdonmukaisesti katsonut, että Tukesin tehokkaan toiminnan varmistaminen edellyttää sitä, että annettaessa virastolle uusia tehtäviä tai laajennettaessa nykyisiä, virastolle osoitetaan myös näitä tehtäviä vastaavat lisäresurssit. Jatkossa riittävistä resursoinnista huolehtiminen on välttämätöntä myös koska Tukesin toimiala on laaja ja jakautuu myös valtioneuvostossa usean ministeriön toimialalle.

Esityksessä esitetään joitain uusia tehtäviä ja laajennuksia nykyisiin Tukesin VAK-lain valvontatehtäviin sekä arvioidaan, että Tukesin kemikaaliturvallisuuslain lupa- ja valvontatehtävät voivat laajeta nykyisestä, kun rajanveto VAK tilapäiseen säilytykseen selkiytyisi. VAK-lain kokonaisuudistuksen vuoksi Tukesin toimivalta ja tehtävät laajenevat esimerkiksi onnettomuusilmoitusten vastaanotossa ja säiliöiden rekisteröinnissä rekisteröitävien säiliöiden määrän kasvaessa. Valvonnan ja viranomaisten yhteistyön lisääntyessä on todennäköistä, että osassa nykyisistä tilapäisesti vaarallisia aineita säilyttävistä kohteista todetaankin todellisuudessa harjoitettavan varastointia, jolloin kemikaaliturvallisuuslain mukainen Tukesin valvontavelvollisuus laajenee.

Koska Tukesille esitetään lisäksi uusia tehtäviä ja laajennuksia nykyisiin tehtäviin joilla olisi lisäksi vaikutusta myös Tukesin muihin tehtäviin, tulee liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan huolehtia tästä aiheutuvasta lisäresurssitarpeesta Tukesille. TEM pyytää eduskuntaa huomioimaan Tukesin esityksen lisäresurssitarpeiksi (1 htv + toimintamäärärahaa yht. 125 000 euroa vuodesta 2022 eteenpäin). Tukesilta saatu arvio on lausunnon liitteenä.

EU:n markkinavalvonta-asetuksen täytäntöönpano ja markkinavalvontalain hyödyntäminen

TEM pitää hyvänä, että liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala hyödyntää horisontaalista markkinavalvontalakia sen vastuulle kuuluvan tuotesääntelyn täytäntöönpanossa. Markkinavalvontalain soveltamisalaan lisättäisiin tässä yhteydessä VAK-laki. Vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävän tuotteen markkinavalvontaan sovellettaisiin jatkossa markkinavalvontalakia. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ja Säteilyturvakeskus olisivat kyseisten tuotteiden markkinavalvontaviranomaisia.

EU:n markkina- ja valvonta-asetus ja sen täytäntöönpano on laaja uudistus. TEM koordinoi markkina- ja valvonta-asetuksen täytäntöönpanoa kansallisesti ja vastaa asetuksen täytäntöönpanosta sen vastuulle kuuluvien tuotesektorien osalta. TEM on asettanut markkina- ja valvonta-asetuksen täytäntöönpanon koordinoitua varten markkina- ja valvontasääntelyn koordinaatioryhmän (hankenumero TEM101:00/2019), johon kuuluu edustajat vastuuministeriöistä (LVM, MMM, SM, STM, TEM ja YM) sekä muista hankkeen kannalta keskeisistä ministeriöistä (OM ja VM). TEM on pitänyt tavoiteltavana, että tässä yhteydessä yhdenmukaistetaan kansallista markkina- ja valvontaa koskevaa sääntelyä eri sektoreilla niin pitkälle kuin mahdollista. Täytäntöönpanoa tehdään vaiheittain.

Pääasiallisesti markkina- ja valvonta-asetuksen täytäntöönpanon edellyttämät hallituksen esitykset on annettu eduskunnalle kevät- ja syysistuntokaudella 2021. Eduskunta on jo hyväksynyt osan hallituksen esityksistä ja lait on vahvistettu. Eduskunnassa on parhaillaan käsittelyssä TEM:n hallinnonalalta HE 139/2021 vp, joka on poikkihallinnollinen. Esityksessä muutettaisiin markkina- ja valvontalain 1 §:ää ja 4 §:ää, kuten tässäkin esityksessä. Lisäksi eduskunnassa on vireillä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä eräiden tuotteiden markkina- ja valvonnasta annetun lain ja saksan täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta HE 208/2021 vp. Esityksessä muutettaisiin markkina- ja valvontalain 1 §:ää kuten tässäkin esityksessä.

Lisäksi eduskunta on äskettäin hyväksynyt hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi ympäristönsuojelulain, jätelain ja EU-ympäristömerkistä annetun lain sekä eräiden tuotteiden markkina- ja valvonnasta annetun lain muuttamisesta (EV 136/2021 vp - HE 153/2021 vp). Lakimuutokset on vahvistettu 5.11.2021 ja markkina- ja valvontalain muutos (915/2021) tulee voimaan 1.1.2022 lukien. Lakimuutoksella muutetaan markkina- ja valvontalain 1 ja 4 §:ää, mikä olisi huomioitava tämän hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyssä.

Liitelaista

Esityksellä muutettaisiin seuraavia TEM:n sääntelyvastuulle kuuluvia lakeja: Painelaitelaki (1144/2016), pyroteknisten tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (180/2015) ja vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettu laki (390/2005) sekä laki eräiden tuotteiden markkina- ja valvonnasta (1137/2016). Lakiehdotukset (Liitelait 11, 12, 18-19). Liitelakeihin (11,12, 18) tehtäisiin lakitekniset muutokset, jossa vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain säädösnumero muutettaisiin vastaamaan 1. lakiehdotuksen säädösnumeroa. Lisäksi muutettaisiin markkina- ja valvontalakia lisäämällä lain soveltamisalaan uusi VAK-laki ja tarkentamalla valvontaviranomaisia koskevaa pykälää.

hallitusneuvos

Pauliina Kanerva

LIITE

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston arvio 8.12.2021